

[Etusivu](#) > ... > [Perhe- ja Perintöoikeudelliset Asiat](#) > [Vanhempainvastuu: Huoltajuus ja Tapaamisoikeus](#) Scotland

Vanhempainvastuu: huoltajuus ja tapaamisoikeus

Skotlanti

Sisällön tuottaja:

European Judicial Network
(in civil and commercial matters)

1 Mitä lakitermi "lapsen huolto" käytännössä tarkoittaa? Mitä oikeuksia ja velvollisuuksia lapsen huoltajalla on?

Skotlannissa vanhemman oikeuksia ja velvollisuuksia kutsutaan 'vanhempainvelvollisuuksiksi' ja 'vanhempainoikeuksiksi'.

Henkilön, jolla on lasta koskevia vanhempainvelvollisuuksia, on, sikäli kuin se on käytännössä mahdollista ja lapsen edun mukaista,

- suojeltava ja edistettävä lapsen terveyttä, kehitystä ja hyvinvointia
- ohjattava ja neuvottava lasta tavalla, joka on lapsen kehitysvaiheen kannalta asianmukainen
- jos lapsi ei asu vanhemman kanssa, ylläpidettävä henkilökohtaista suhdetta lapseen ja tavattava lasta säännöllisesti
- toimittava lapsen laillisena edustajana.

Henkilöllä on oikeuksia, jotta hän voi täyttää velvollisuutensa. Vanhempainoikeuksia ovat seuraavat:

- saada lapsi asumaan luokseen tai päättää lapsen asuinpaikasta
- valvoa ja ohjata lapsen kasvatusta tavalla, joka on lapsen kehitysvaiheen kannalta asianmukainen
- jos lapsi ei asu vanhemman kanssa, ylläpitää henkilökohtaista suhdetta lapseen ja tavata lasta säännöllisesti
- toimia lapsen laillisena edustajana.

2 Kuka lapsen huoltaja yleensä on?

Lapsen äidillä on vanhempainvelvollisuudet ja -oikeudet automaattisesti. Lapsen isä saa vanhempainvelvollisuudet ja -oikeudet, jos

- hän oli naimisissa lapsen äidin kanssa hedelmöitymishetkellä tai sen jälkeen
- hän on rekisteröinyt lapsensa syntymän yhdessä lapsen äidin kanssa 4. toukokuuta 2006 tai sen jälkeen
- hän on yhdessä lapsen äidin kanssa tehnyt ja rekisteröinyt sopimuksen määrättyssä muodossa (ks. jäljempänä vastaus kysymykseen 5)

- tuomioistuin on myöntänyt ne hänelle.

Jokainen, jolla on lapsen liittyvä intressi, voi pyytää tuomioistuimelta vanhempainvelvollisuuksia ja -oikeuksia.

3 Voidaanko lapselle määrätä muu huoltaja, jos lapsen vanhemmat eivät kykene tai ovat haluttomia toimimaan lapsensa huoltajina?

Kyllä. Tuomioistuin voi antaa muulle henkilölle kuin vanhemmalle vanhempainvelvollisuudet ja -oikeudet tai nimetä henkilön lapsen edunvalvojaksi.

4 Kuinka huoltajuudesta päätetään silloin kun vanhemmat eroavat tai muuttavat erilleen?

Jos vanhemmat eroavat tai muuttavat erilleen, tämä ei sinänsä vaikuta siihen, kenellä on vanhempainvelvollisuudet ja -oikeudet. Jos vanhemmat eivät pääse yhteisymmärrykseen siitä, mikä on lapsen kannalta parasta, toinen tai molemmat voivat pyytää tuomioistuinta päättämään asiasta. Tuomioistuimen on asetettava etusijalle lapsen hyvinvointi. Se ei saa antaa päätöstä, ellei sen antaminen ole lapselle parempi vaihtoehto kuin olla antamatta päätöstä. Tuomioistuimen on myös lapsen ikä ja kypsyyden huomioon otettava huomioon kaikki näkemykset, joita lapsi haluaa ilmaista.

5 Jos vanhemmat pääsevät sopimukseen lapsen huoltajuudesta, miten sopimus saadaan oikeudellisesti sitovaksi?

Jos sopimus koskee vanhempainvelvollisuuksien ja -oikeuksien antamista isälle, sen on oltava määrämuotoinen ja se on rekisteröitävä oikeusvaikutuksen aikaansaamiseksi. Lomake on saatavilla [Skotlannin hallituksen verkkosivustolla](#).

Kummankin vanhemman on allekirjoitettava sopimus yhden 16 vuotta täyttäneen todistajan läsnä ollessa, ja myös todistajan on allekirjoitettava sopimus. Sama henkilö voi todistaa molemmat allekirjoitukset. Sopimus on rekisteröitävä julkiseen rekisteriin (*Books of Council and Session*), ja äidillä on edelleen vanhempainvelvollisuudet ja -oikeudet, jotka hänellä oli sopimuksen allekirjoitushetkellä.

6 Jos vanhemmat eivät pääse yksimielisyyteen lapsen huoltajuudesta, mitä muita keinoja asian ratkaisemiseksi on tuomioistuinkäsittelyn lisäksi?

Vaihtoehtoisia riidanratkaisumenetelmiä on useita. Niihin kuuluvat

- perhesovittelu (jossa sovittelija antaa perheenjäsenille mahdollisuuden keskustella huolenaiheistaan, tarkastella eri vaihtoehtoja ja sopia etenemistavasta)
- lakimiessovittelu (jossa sovittelija on asianajaja, jolla on myös sovittelijan pätevyys)
- välimiesmenettely (jossa osapuolet sopivat nimittävänsä välimieheksi kutsutun henkilön ratkaisemaan riidan ja sitoutuvansa välimiehen päätökseen)
- lakimiesavusteinen sopiminen (*collaborative law*) (jossa molemmilla osapuolilla on asianajaja ja asianajajat pyrkivät ratkaisemaan riidan tuomioistuimen ulkopuolella).

7 Jos vanhemmat vievät asian oikeuteen, mistä lapseen liittyvistä asioista tuomari voi päättää?

Tuomari voi antaa päätöksiä, jotka koskevat

- vanhempainvelvollisuuksia

- vanhempainoikeuksia
- huoltajuutta
- lapsen omaisuuden hallintaa.

8 Jos tuomioistuin päättää, että huoltajuus kuuluu yksin toiselle vanhemmista, tarkoittaako tämä, että hän saa päättää kaikista lasta koskevista asioista kysymättä toiselta vanhemmalta?

Kaikkien, joilla on lasta koskevia vanhempainvelvollisuuksia ja -oikeuksia, tulee olla mukana lasta koskevissa päätöksissä. Jos vain yhdellä vanhemmalla on vanhempainvelvollisuuksia ja -oikeuksia, kyseinen vanhempi voi päättää kaikista asioista kuulematta toista vanhempaa.

9 Jos tuomioistuin päättää, että vanhemmilla on yhteishuoltajuus, mitä se käytännössä merkitsee?

Jos kummallakin vanhemmalla on lapsen osalta täydet vanhempainvelvollisuudet ja -oikeudet, kummallakin on oikeus saada lapsi asumaan luokseen tai muutoin päättää lapsen asuinpaikasta. Jos lapsi asuu jommankumman vanhemman kanssa, toisella vanhemmalla on oikeus ylläpitää henkilökohtaista suhdetta lapseen ja tavata lasta säännöllisesti.

Yleisperiaatteena on, että kummankin vanhemman tulisi mahdollisuuksien mukaan osallistua lastensa kasvatukseen, jos se on käytännössä mahdollista ja lapsen edun mukaista. Jos vanhemmat eivät pääse yhteisymmärrykseen, tuomioistuin voi päättää, kenen kanssa lapsi asuu ja milloin. Tuomioistuin voi määrätä lapsen asumaan eri ihmisten luona eri aikoina.

10 Minkä tuomioistuimen tai viranomaisen puoleen tulee kääntyä, jos halutaan laittaa lapsen huoltoasia vireille? Mitä muodollisuuksia tähän liittyy ja mitkä asiakirjat hakemukseen tulee liittää?

i. Vanhempainvelvollisuuksia koskeva kanne voidaan nostaa joko ylimmässä siviilituomioistuimessa (*Court of Session*) tai alueellisessa siviilituomioistuimessa (*Sheriff Court*). Hakemus voidaan tehdä tavallisen avio- tai asumuseroa koskevan kanteen yhteydessä.

ii. Hakija voi valita, mitä tuomioistuinta käyttää. Jos avio- tai asumuseroa koskevaa kannetta ei ole vireillä, *Court of Sessionilla* on toimivalta käsitellä vanhempainvelvollisuuksista annettavaa päätöstä koskeva hakemus, jos lapsen tavanomainen asuinpaikka on Skotlannissa, ja *Sheriff Courtilla* on toimivalta käsitellä tällainen kanne, jos lapsen tavanomainen asuinpaikka on siinä tuomiopiirissä (*sheriffdom*), jossa tuomioistuin maantieteellisesti sijaitsee. Skotlannin oikeushallinnon ([Scottish Courts and Tribunals Service](#)) verkkosivusto sisältää kartan, jossa esitetään tuomioistuinten sijainnit sekä osoitteet ja yhteystiedot.

iii. Vanhempainvelvollisuuksia ja -oikeuksia koskeva hakemus on tehtävä *Court of Sessionissa* haasteen (*summons*) muodossa ja *Sheriff Courtissa* ensimmäisen kannekirjelmän (*initial writ*) muodossa. Kuten avioeroa koskevissa kanteissa, jokaisella tuomioistuimella on omat sääntönsä, joissa määritetään, missä muodossa hakemuksen on oltava. Ks. [avioeroa](#) käsittelevän sivun 11 kohdan 6 alakohta.

Muodollisuudet ja asiakirjat

iv. Kummassakin tuomioistuimessa peritään maksu tällaisen hakemuksen jättämisestä. Ks. [avioeroa](#) koskevan sivun 11 kohdan 8 alakohta, joka koskee mahdollisia maksuvapautuksia.

v. Kaikkien näiden hakemusten yhteydessä on esitettävä ote lapsen syntymän todistavasta asiakirjasta. Tuomioistuin ei hyväksy valokopiota eikä lyhennettyä muotoa todistuksesta.

11 Mitä menettelyä näissä asioissa sovelletaan? Onko kiireellisiä tilanteita varten erityistä menettelyä?

Tämäntyyppisissä hakemuksissa ei ole käytettävissä yksinkertaistettua menettelyä. Menettelyt vahvistetaan [avioeroa](#) koskevan sivun 11 kohdan 6 alakohdassa mainituissa säännöissä. Väliaikaista päätöstä voidaan hakea silloin, kun sitä pidetään tarpeellisena.

12 Myönnetäänkö oikeudenkäyntikuluihin oikeusapua?

Lapsen huoltoa koskevissa asioissa on saatavilla neuvontaa ja apua normaalin lakisääteisen tarveharkinnan perusteella. Lapsen huoltoa koskevissa asioissa on saatavilla myös siviilioikeudellista apua edellyttäen, että taloudellista tukikelpoisuutta, kohtuullisuutta ja todennäköistä syytä koskevat lakisääteiset edellytykset täyttyvät.

13 Voiko lapsen huoltoa koskevaan päätökseen hakea muutosta?

Kyllä.

14 Joissain tapauksissa lapsen huoltoa koskevan päätöksen täytäntöönpanoa täytyy hakea tuomioistuimelta tai toiselta viranomaiselta. Mitä menettelyä tällaisissa tapauksissa sovelletaan?

Samassa asiassa voi olla mahdollista nostaa kante tuomioistuimen päätöksen noudattamatta jättämisestä. Jos päätöstä ei ole noudatettu, voidaan käynnistää tuomioistuimen halventamisesta johtuva menettely.

15 Millä tavoin tulee menetellä, jos halutaan, että toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antama huoltajuspäätös tunnustetaan ja pannaan täytäntöön tässä jäsenvaltiossa?

Toisessa jäsenvaltiossa annetun päätöksen täytäntöönpanosta säädetään neuvoston asetuksessa (EY) N:o 2201/2003 (ns. Bryssel II a -asetus). Toisessa jäsenvaltiossa annettu päätös lapsen huoltajuudesta on täytäntöönpanokelpoinen Skotlannissa, jos 1) on tehty asiaa koskeva hakemus ja 2) sen pohjalta päätös on julistettu täytäntöönpanokelpoiseksi Skotlannissa.

Hakemuksen jättämismenettelystä säädetään Skotlannin laissa. Hakemus on jätettävä *Court of Sessionille*, ja siihen on liitettävä tiettyjä asiakirjoja (jotka luetellaan Bryssel II a -asetuksessa). Tässä asiassa saattaa olla hyödyllistä hakea oikeudellista neuvontaa.

Bryssel II a -asetuksen mukaisesti on olemassa tiettyjä päätöksiä, jotka voidaan panna täytäntöön muissa jäsenvaltioissa ilman täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista.

16 Minkä tuomioistuimen puoleen tulee tässä jäsenvaltiossa kääntyä, jos halutaan vastustaa sitä, että toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antama huoltajuspäätös tunnustetaan? Mitä menettelyä tällaisissa tapauksissa sovelletaan?

Siitä, kuinka voi vastustaa toisessa jäsenvaltiossa annetun päätöksen tunnustamista, säädetään neuvoston asetuksessa (EY) N:o 2201/2003 (Bryssel II a -asetus). Bryssel II a -asetuksessa luetellaan perusteet, joiden nojalla päätöstä ei tunnusteta.

Hakemus on jätettävä Skotlannin laissa säädettyä menettelyä noudattaen. Hakemus on jätettävä *Court of Sessionille*, ja siihen on liitettävä tiettyjä asiakirjoja (jotka luetellaan Bryssel II a -asetuksessa). Tässä asiassa saattaa olla hyödyllistä hakea oikeudellista neuvontaa.

Bryssel II a -asetuksen mukaisesti on olemassa tiettyjä päätöksiä, jotka voidaan panna täytäntöön ja tunnustaa muissa jäsenvaltioissa ilman täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista.

17 Mitä lakia tuomioistuin soveltaa lapsen huoltoa koskevassa oikeudenkäynnissä silloin kun lapsi tai osapuolet eivät asu tässä jäsenvaltiossa tai kun he ovat eri maiden kansalaisia?

Jos skotlantilaisella tuomioistuimella on toimivalta, se soveltaa yleensä Skotlannin lakia. Jos katsotaan, että tiettyyn kysymykseen sovelletaan vieraan valtion lakia, joka poikkeaa Skotlannin laista, kyseiseen lakiin on vedottava ja sen soveltamisen tueksi on esitettävä todisteita. Joissakin poikkeustapauksissa osapuolet saattavat tietystä asiasta vedota vieraan valtion lakiin, jolloin skotlantilainen tuomioistuin voi ottaa sen huomioon.

Tämä verkkosivu on osa [Sinun Eurooppasi](#) -sivustoa.

[Anna palautetta](#) sisällön hyödyllisyydestä.

■ Päivitetty viimeksi: 09/08/2021

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.